

MALCOLM GLADWELL

**de
vor
bă
cu**

CE AR TREBUI

SĂ ȘTIM

DESPRE

OAMENII

PE CARE

NU ÎI

CUNOAȘTEM

**ne
cu
nos
cuți**

Traducere
din engleză de
Dan Crăciun

Cuprins

Nota autorului	11
Introducere	14
I Spioni și diplomați: două enigme	
1. Răzbunarea lui Fidel Castro	29
2. Cum ajungi să îl cunoști pe <i>Führer</i>	37
II Presupoziția apriorică a sincerității	
3. Regina Cubaneză	63
4. Nebunul sfânt	99
5. Studiu de caz: Băiatul de la duș	117
III Transparența	
6. Eroarea din serialul <i>Friends</i>	155
7. O (scurtă) explicație a cazului Amanda Knox	179

8. Studiu de caz: Cheful frăției studentești	199
--	-----

IV | Învățăminte

9. KSM: Ce se întâmplă când necunoscutul este un terorist?	245
--	-----

V | Cuplarea

10. Sylvia Plath	275
------------------------	-----

11. Studiu de caz: Experimentele din Kansas City	307
--	-----

12. Sandra Bland	323
------------------------	-----

Mulțumiri	357
-----------------	-----

Note	359
------------	-----

Introducere

„Ieși din mașină!”

1.

În iulie 2015, o tânără afro-americană, pe nume Sandra Bland, a călătorit cu mașina sa din Chicago, orașul ei de baștină, până într-un orașel aflat la o oră de mers spre vest de Houston, prezentându-se la un interviu pentru un job la Prairie View A&M University, unde absolvise colegiul cu câțiva ani în urmă. Era înaltă și impozantă, având o personalitate pe măsură. În anii petrecuți la colegiu, făcuse parte din clubul feminin Sigma Gamma Rho. A cântat în fanfara universității. A făcut voluntariat, având grijă de un grup de persoane în vârstă. Posta cu regularitate pe YouTube scurte materiale video cu conținut motivațional, sub pseudonimul „Vorbește Sandy”, care adeseori începeau astfel: „Bună dimineața, frumoșii mei Regi și frumoasele mele Regine.”

M-am trezit în această dimineață preamărindu-l pe Dumnezeu și invocând cu recunoștință numele Lui. Îi mulțumesc nu doar fiindcă este ziua mea de naștere, ci pentru că m-a făcut să cresc mare și pentru diferitele lucruri pe care le-a dăruit vieții mele din ultimul an. Privind în urmă la cei 28 de ani de când sunt pe acest pământ, îi mulțumesc pentru toate câte mi le-a

dezvăluit. Chiar dacă am făcut unele greșeli și, categoric, am făcut destule boacâne, El încă mă iubește și vreau ca Regii mei și Reginele mele să știe că El încă îi iubește și pe ei.¹

A obținut jobul la Prairie View. Era în al nouălea cer. Plănuia să facă în paralel un masterat în politologie. În după-amiaza zilei de 10 iulie, a plecat de la universitate să cumpere ceva de mâncare și, după ce a virat la dreapta, intrând pe autostrada care înconjoară campusul, a fost trasă pe dreapta de un polițist. Se numea Brian Encinia: alb, brunet tuns scurt, în vârstă de 30 de ani. A fost curtenitor – cel puțin la început. I-a spus că nu semnalizase schimbarea benzii de rulare. I-a pus întrebări. Ea i-a răspuns, după care și-a aprins o țigară, dar Encinia i-a cerut să o stingă.

Restul interacțiunii dintre ei a fost înregistrat de camera video montată pe bordul mașinii de poliție și a fost vizionat într-o formă sau alta de mai multe milioane de ori pe YouTube.²

Bland: Sunt în mașina mea, de ce trebuie să sting țigara?

Encinia: Ei bine, acum poți să cobori din mașină.

Bland: Nu trebuie să cobor din mașină.

Encinia: Coboară din mașină.

Bland: De ce trebuie să...

Encinia: Coboară din mașină!

Bland: Nu, nu ai dreptul. Nu, nu ai dreptul.

Encinia: Ieși din mașină.

Bland: Nu ai dreptul. Nu ai dreptul să îmi ceri asta.

Encinia: Am dreptul, ieși din mașină ori te scot eu.

Bland: Refuz să discut cu tine altceva în afară de prezentarea actelor mele de identitate. [*interferențe*] Mă dai jos din mașină pentru că nu am semnalizat?

Encinia: Ieși din mașină ori te scot eu. Îți dau un ordin legal. Ieși din mașină ori te scot eu.

Bland: Și eu îmi sun avocatul.

Confruntarea dintre Bland și Encinia continuă stânjenitor de mult timp. Emoțiile se întetesc.

Encinia: Te smulg eu de acolo. [*Se apleacă peste ea în mașină.*]

Bland: OK, mă smulgi cu forța din mașină? OK, în regulă.

Encinia: [*chemând întăriri*] 2547.

Bland: Hai să o facem și pe asta.

Encinia: Bine, o facem. [*O înșfacă pe Bland.*]

Bland: Nu pune mâna pe mine!

Encinia: Dă-te jos din mașină!

Bland: Nu mă atinge. Ia mâna de pe mine! Nu sunt arestată - nu ai dreptul să mă scoți din mașină.

Encinia: Ești arestată!

Bland: Sunt arestată? Pentru ce? Pentru ce? Pentru ce?

Encinia: [*către dispecerat*] 2547 County FM 1098. [*inaudibil*] Trimite-mi o altă unitate. [*Spre Bland*] Ieși din mașină! Dă-te jos în clipa asta!

Bland: De ce sunt arestată? Încerci să îmi dai o amendă pentru că nu am ...

Encinia: Am spus să cobori din mașină!

Bland: De ce sunt arestată? Mi-ai deschis ușa mașinii...

Encinia: Îți ordon conform legii. Te scot eu târâș de acolo.

Bland: Mă ameninți că mă scoți târâș din mașina mea?

Encinia: Coboară din mașină!

Bland: Și pe urmă ai de gând să mă [*interferențe*]?

Encinia: Te curentez! Ieși! Acum! [*Scoate pistolul cu electroșocuri și îl îndreaptă spre Bland.*]

Bland: Uau. Uau. [*Bland coboară din mașină.*]

Encinia: Ieși. Acum. Dă-te jos din mașină!

Bland: Pentru că nu am semnalizat? Faci toate astea pentru că nu am semnalizat?*

Bland a fost arestată și dusă la închisoare. Peste trei zile, s-a sinucis în celulă.

2.

Cazul Sandra Bland a avut loc în toiuul unui straniu răstimp din viața publică americană. A început spre sfârșitul verii lui 2014, când un negru* de 18 ani, pe nume Michael Brown, a fost împușcat mortal de un polițist din Ferguson, Missouri. Tânărul era bănuțit să șterpelise ceva dintr-un supermarket.⁴ În următorii ani s-au succedat unul după altul mai multe cazuri intens mediatizate de violență a poliției împotriva negrilor. Au avut loc răzmerițe și proteste în toată țara. S-a născut o mișcare pentru drepturi civice, Black Lives Matter – „Viețile negrilor contează”. O vreme, acesta a fost subiectul de discuție al americanilor. Poate mai ți-neți minte numele unora dintre cei despre care s-a relatat în media. La Baltimore, un tânăr negru, pe nume Freddie Gray, a fost arestat pentru că avea asupra lui un briceag și a intrat în comă în duba poliției.⁵ În Minneapolis, un tânăr negru, pe nume Philando Castile, a fost oprit de un polițist și inexplicabil împușcat cu șapte gloanțe după ce i-a prezentat polițistului asigurarea vehiculului pe care îl

* Pentru cei contaminați de „corectitudinea politică”, o precizare: cu rare excepții, în majoritatea cazurilor, Gladwell folosește în textul original termenii *black* și *white*, în locul sacrosanctelor expresii „afro-american” și „caucazian”. O fi bine? O fi rău? În orice caz, nu traducătorul trebuie să răspundă acestor întrebări (n.t.).

conducea. În New York City, un negru, pe nume Eric Garner, a fost acostat de mai mulți polițiști, fiind bănuțit că vindea ilegal țigări și, în încăierarea stârnită, a murit sufocat. În North Charleston, Carolina de Sud, un negru, pe nume Walter Scott, a fost oprit pentru că nu îi funcționa unul dintre stopurile mașinii, a coborât din vehicul și a rupt-o la fugă, fiind împușcat în spate de un polițist alb. Walter Scott a fost ucis pe 4 aprilie 2015. Sandra Bland i-a dedicat un episod pe „Vorbește Sandy”.

Bună dimineața, frumoșii mei Regi și frumoasele mele Regine... Nu sunt rasistă. Am crescut în Villa Park, Illinois. Am fost singura fată neagră dintr-o trupă de animatoare sportive alcătuită numai din fete albe... Negrilor, nu veți avea succes în această lume până când nu veți învăța să lucrați cu albi. Vreau ca albi să înțeleagă cu adevărat că negrii fac tot ce pot... și nu putem să nu ne ieșim din fire văzând situații în care este limpede că viața negrilor nu contează. Pentru aceia dintre voi care, după știrile pe care le-am văzut aseară târziu, se întrebă de ce a fugit, la naiba, să știe că poți să stai pe loc și să te predai polițailor și tot ești omorât.⁶

Peste trei luni, și ea își puna capăt zilelor.

De vorbă cu necunoscuți este o încercare de a înțelege ce s-a întâmplat realmente în acea zi pe marginea unei autostrăzi din Texasul rural.

De ce s-ar scrie o carte despre o oprire în trafic soldată cu un final nefericit? Fiindcă disputele generate în acea perioadă violentă de cazuri polițienesci au fost profund nesatisfăcătoare. O tabără a inițiat o dezbaterere despre rasism – privind fiecare caz foarte detașat. Tabăra opusă a examinat cu lupa fiecare detaliu din fiecare caz. Cum arăta polițistul? Ce a făcut, cu

precizie? O tabără a văzut pădurea, dar niciun copac. Tabăra cealaltă a văzut copaci, dar nici urmă de pădure. În felul său, fiecare tabără avea dreptate. Prejudecățile și incompetența explică o bună parte dintre disfuncțiile sociale pe care le găsim în America. Dar ce faceți cu fiecare dintre acele diagnostice în afară de a vă jura, cu deplină sinceritate, că data viitoare vă veți strădui mai mult? Există polițiști incompetenți. Există polițiști partinitori. Conservatorii preferă prima interpretare, liberalii optează pentru cealaltă. Până la urmă, cele două tabere se anulează reciproc. Oamenii continuă să fie uciși de polițiști în Statele Unite, dar moartea lor nu mai reprezintă o știre. Presupun că ar trebui să vă luați un răgaz în care să vă amintiți cine era Sandra Bland. După un răstimp decent, am uitat de aceste controverse și am trecut la alte lucruri. Eu nu vreau să trec la alte lucruri.

3.

În secolul al XVI-lea, s-au purtat aproape șaptezeci de războaie între națiunile și statele din Europa. Danezii s-au războit cu suedezii. Polonezii au luptat contra cavalerilor teutoni. Otomanii au fost în război cu venețienii. Spaniolii au dus războaie cu francezii – și așa mai departe. Dacă a existat un model repetabil al nesfârșitelor conflicte, acesta a constat în faptul că de cele mai multe ori bătăliile s-au purtat între vecini. Te luptai cu cel aflat imediat dincolo de graniță și care se aflase dintotdeauna la doi pași peste hotare. Sau te luptai cu cineva apropiat: Războiul Otoman din 1509 s-a dus între doi frați. În cea mai mare parte din istoria omenirii, confruntările – ostile sau altcumva – s-au desfășurat rareori între străini. Foarte frecvent, cei de care te ciocneai și cu care te luptai credeau în

aceiași Dumnezeu ca tine, își construiau edificiile și își organizau orașele la fel ca tine, mergeau la război cu aceleași arme și luptau respectând aceleași reguli.

Dar cel mai sângeros conflict din secolul al XVI-lea nu corespunde niciunuia dintre aceste modele. În confruntarea dintre conchistadorul spaniol Hernán Cortés și cârmuitorul aztec Montezuma II, niciuna dintre tabere nu știa nimic despre cealaltă.⁷

Cortés a debarcat în Mexic în februarie 1519 și a înaintat lent spre continent, apropiindu-se de Tenochtitlán, capitala aztecilor. Când a sosit la Tenochtitlán, Cortés și oamenii lui au rămas muți de admirație. Tenochtitlán oferea o priveliște extraordinară – fiind mult mai vast și mai impresionant decât oricare dintre orașele pe care Cortés și soldații lui le văzuseră în Spania. Era un oraș construit pe o insulă, legat de uscat prin poduri și străbătut de canale. Avea bulevarde largi, apeducte sofisticate, piețe înfloritoare, temple ornate cu stucaturi de un alb sclipitor, grădini publice și chiar o grădină zoologică. Era de o curățenie impecabilă, ceea ce, unuia crescut în murdăria din orașele medievale, trebuie să i se fi părut ceva aproape miraculos.

„Când am văzut atâtea orașe și sate construite pe insule și alte orașe mari pe uscat, am fost uluiți și am zis că ni s-au făcut farmece”, își amintea Bernal Díaz del Castillo, unul dintre ofițerii lui Cortés. „Și unii dintre soldații noștri chiar s-au întrebat dacă lucrurile pe care le vedeam nu erau cumva un vis? ... Nu știu cum aș putea să descriu niște lucruri pe care le-am văzut și de care nimeni nu mai auzise până atunci, cum nimeni nu mai văzuse și pe care nimeni nici măcar nu le visase vreodată.”⁸

Spaniolii au fost întâmpinați la porțile cetății Tenochtitlán de un grup de nobili azteci și conduși apoi în fața lui Montezuma. Era un personaj de o măreție aproape

suprarealistă, transportat într-o litieră acoperită cu aur și argint, împodobită cu ghirlande de flori și pietre prețioase. Unul dintre curteni pășea în fața lui, măturând pământul din fața litierei. Cortés a descălecat. Montezuma a fost coborât din literă. Ca un adevărat spaniol, Cortés a vrut să-l îmbrățișeze pe Montezuma – fiind însă oprit de gărzile acestuia. Nimănui nu îi era îngăduit să îl *îmbrățișeze* pe Montezuma. În schimb, cei doi bărbați au făcut o plecăciune unul către celălalt.

— Tu ești acela? Tu ești Montezuma?

Montezuma i-a răspuns:

— Da, eu sunt acela.⁹

Niciun european nu călcase până atunci în Mexic. Niciun aztec nu mai întâlnise un european. Cortés nu știa nimic despre azteci, în afară de faptul că fusese copleșit de bogăția lor și de orașul extraordinar pe care îl construiseră. Montezuma nu știa nimic despre Cortés, în afară de faptul că înaintase în regatul aztec cu mare îndrăzneală, purtând niște arme ciudate și călărind niște misterioase animale mari – caii, pe care aztecii nu îi mai văzuseră până atunci.

Poate fi de mirare de ce întâlnirea dintre Cortés și Montezuma i-a fascinat pe istorici atâtea secole? Acum 500 de ani, când exploratorii au început să cutreiere oceanele, avântându-se în expediții temerare pe teritorii până atunci necunoscute, s-a născut un gen cu totul nou de contact. Cortés și Montezuma doreau să poarte o discuție, chiar dacă niciunul nu știa nimic despre celălalt. Când Cortés l-a întrebat pe Montezuma „Tu ești acela?”, nu i-a adresat acele cuvinte în mod direct. Cortés vorbea numai spaniola. A trebuit să vină însoțit de doi traducători. Unul dintre ei era o femeie indiană, pe nume Malinche, care fusese capturată de spanioli cu câteva luni în urmă. Femeia vorbea nahuatl, limba aztecilor, și mayașă, limba din teritoriile mexicane unde și-a început

Cortés călătoria. Cortés mai era însoțit de un preot spaniol, pe nume Gerónimo del Aguilar, care naufragiase în Yucatán, fusese prins de mayași și le învățase limba cât timp fusese prizonierul lor. Așadar, Cortés îi vorbea lui Aguilar în spaniolă. Aguilar traducea în mayașă pentru Malinche. Iar Malinche traducea din mayașă în nahuatl pentru Montezuma – și când Montezuma a răspuns „Da, eu sunt”, lungul lanț de traduceri s-a reluat în sens invers. Genul de interacțiune facilă față în față, cu care amândoi fuseseră obișnuiți toată viața, devenise dintr-odată exasperant de complicată.*

Cortés a fost condus într-unul dintre palatele lui Montezuma – un edificiu pe care Aguilar l-a descris mai târziu ca având „nenumerate încăperi, anticamere, holuri splendide, saltele acoperite cu mantii încăpătoare, perne de piele, umplute cu rumeguș, plăpumi de puf și admirabile straie de blană”. După prânz, Montezuma s-a reîntâlnit cu Cortés și cu oamenii lui și a ținut un discurs. Imediat s-a stârnit o stare de confuzie. După cum au interpretat spaniolii spusele lui Montezuma, regele aztec le făcea o concesie stupefiantă. Acesta îl considera pe Cortés un zeu, care împlinea o străveche profeție, potrivit căreia o divinitate exilată se va reîntoarce într-o zi, venind de la Răsărit. În consecință, i se preda lui Cortés. Vă puteți imagina reacția lui Cortés: din acea clipă, acel oraș magnific era efectiv al său.

* Ideea că Montezuma l-a considerat pe Cortés un zeu a fost complet demontată de istoricul Camilla Townsend, printre alții. Townsend susține argumentat că a fost probabil doar o neînțelegere, urmare a faptului că, referindu-se la Cortés și la oamenii lui, nahua folosea cuvântul *teotl*, pe care spaniolii l-au tradus prin zeu. Dar Townsend demonstrează că aztecii foloseau acel cuvânt doar fiindcă „trebuia să îi numească pe spanioli cumva și nu era câtuși de puțin limpede care ar fi fost cuvântul potrivit... În universul nahua, așa cum existase până în acel moment, o persoană era întotdeauna etichetată ca fiind dintr-un anumit sat ori dintr-un oraș-stat, ori, mai concret, drept unul care avea un rol social dat (colector de impozite, print, servitor). Acești nou-veniți nu se încadrau în nicio categorie”¹⁰ (n.a.).

Dar asta a vrut realmente să spună Montezuma? Nahuatl, limba aztecilor, avea un ton reverențios. Se cuvenea ca o figură regală precum Montezuma să vorbească folosind un oarecare cod, conform unei tradiții culturale în care cei puternici își afirmau statusul afișând o sofisticată falsă smerenie. După cum arată istoricul Matthew Restall, cuvântul nahuatl pentru *nobil* era întru totul identic cu termenul care desemnează un *copil*. Când un cârmuitor precum Montezuma vorbea despre sine ca și cum ar fi fost mic și slab, în realitate atrăgea subtil atenția asupra faptului că era respectat și puternic.

„Imposibilitatea de a traduce corect un astfel de limbaj este evidentă”, scrie Restall:

Vorbitorul era adeseori obligat să spună opusul a ceea ce gândea de fapt. Adevăratul înțeles era inserat în folosirea limbajului reverențios. Odată ce discursul a fost despuiat de aceste nuanțe în traducere și denaturat prin folosirea mai multor interpreți... era nu doar improbabil ca spusele lui Montezuma să fie înțelese cu acuratețe, ci era probabil ca sensul lor să fie întors pe dos. În acel caz, discursul lui Montezuma nu declara capitularea lui; era un mod de a spune că acceptă capitularea spaniolilor.¹¹

Vă amintiți, probabil, din istoria de la liceu cum s-a sfârșit întâlnirea dintre Cortés și Montezuma. Montezuma a fost luat ostatic de Cortés, apoi ucis. Cele două tabere au purtat un război. Au pierit nu mai puțin de 20 de milioane de azteci, fie uciși direct de spanioli, fie răpuși indirect de bolile pe care aceștia le-au adus cu ei.¹² Tenochtitlán a fost distrus. Incursiunea lui Cortés în Mexic a inaugurat era catastofalei expansiuni coloniale. Și a mai introdus pe deasupra un model nou și distinctiv modern de interacțiune socială. În prezent suntem tot timpul

nevoiți să venim în contact cu oameni ale căror presupoziii, perspective și modele de educație se deosebesc de ale noastre. Lumea modernă nu mai constă în doi frați care se sfădesc pentru stăpânirea Imperiului Otoman. Este reprezentată de Cortés și Montezuma, încercând din răspuțeri să se înțeleagă unul pe celălalt prin intermediul unor multiple rânduri de translatori. *De vorbă cu necunoscuți* ne explică de ce suntem atât de inabili în actul de traducere.

Fiecare dintre capitolele care urmează este dedicat înțelegerii unui aspect diferit al problemei străinului necunoscut. Veți fi auzit despre multe dintre exemple – acestea sunt extrase din programele de știri. La Universitatea Stanford din nordul Californiei, un student din anul întâi, pe nume Brock Turner, cunoaște la o petrecere o femeie și, noaptea târziu, se trezește în arestul poliției. La Pennsylvania State University, fostul antrenor secund al echipei de fotbal a universității este găsit vinovat de pedofilie, iar președintele universității și doi dintre principalii săi adjuncți sunt declarați complici ai infrațiunilor comise de antrenor. Veți citi despre o spioană care, până să fie demascată, a ocupat ani la rând funcții la cele mai înalte niveluri de comandă ale Pentagonului, despre omul care l-a distrus pe Bernie Madoff, managerul unui fond de investiții, despre condamnarea eronată a studentei americane Amanda Knox, care făcea parte dintr-un program de schimb de studenți între universități, și despre sinuciderea poetei Sylvia Plath.

În toate aceste cazuri, părțile implicate s-au bizuit pe un set de strategii de traducere a vorbelor și intențiilor fiecăreia dintre ele. Și, în fiecare caz, ceva a mers foarte anapoda. În *De vorbă cu necunoscuți* doresc să înțeleg acele strategii – să le analizez, să le critic, să înțeleg proveniența lor și să aflu cum să le îndreptăm. La sfârșitul cărții vom reveni la Sandra Bland,

deoarece în acel conflict de pe marginea autostrăzii există ceva care ar trebui să nu ne dea pace. Gândiți-vă cât de *greu* trebuie să fi fost. Sandra Bland nu era o persoană pe care Brian Encinia o cunoștea pentru că locuiau în același cartier sau chiar pe aceeași stradă. Atunci ar fi fost ușor: *Sandy! Ce mai faci? Fii mai atentă data viitoare.* În schimb, îi aveți pe Bland din Chicago și pe Encinia din Texas, unul bărbat, cealaltă femeie, unul alb, cealaltă neagră, unul polițist, cealaltă o persoană civilă, unul înarmat, cealaltă fără armă. Erau străini unul pentru celălalt. Dacă am fi fost o societate mai meditativă – dacă am fi fost dispuși să ne scrutăm sufletele despre modul în care îi abordăm și îi înțelegem pe necunoscuți –, ea nu și-ar fi găsit sfârșitul într-o celulă din Texas.

Dar pentru început, am două întrebări – două enigme legate de necunoscuți –, începând cu o poveste spusă, cu mulți ani în urmă, de un bărbat pe nume Florentino Aspillaga, într-o sală de interogatoriu din Germania.

I | Spioni și
diplomați:
două enigme

1 | Răzbunarea lui Fidel Castro

1.

Ultimul mesaj al lui Florentino Aspillaga a fost expediat prin poștă din Bratislava, oraș aflat în ceea ce pe atunci se numea Cehoslovacia. Era în 1987, cu doi ani înainte de căderea Cortinei de Fier. Aspillaga conducea o companie de consultanță, numită Cuba Tehnica, de presupus a avea legătură cu comerțul. Nu avea. Era doar o fațadă. Aspillaga era ofițer superior în Direcția Generală de Informații a Cubei.

În 1985, în serviciul de spionaj al Cubei, Aspillaga fusese desemnat ofițerul de informații al anului. Primise o scrisoare olografă de recunoștință chiar din partea lui Fidel Castro. Își servise cu cinste patria la Moscova, în Angola și în Nicaragua. Era un star. La Bratislava, conducea rețeaua cubaneză de agenți din regiune.

Dar, la un moment dat din ascensiunea lui constantă în serviciul de informații cubanez, și-a pierdut iluziile. L-a urmărit pe Castro în timpul unui discurs ținut de acesta în Angola, sărbătorind revoluția comunistă din acea țară, și a fost îngrozit de aroganța și de narcisismul liderului cubanez. În 1986, în momentul expedierii mesajului său din Bratislava, acele îndoieli se adânciseră.

A plănuit să dezerteze pe 6 iunie 1987. Era o glumă minuțios pregătită, pe înțelesul inițiatilor din sistem. Pe 6 iunie se aniversa înființarea Ministerului Cubanez de Interne – instituția omnipotentă care administra serviciile de spionaj ale țării. Dacă lucrai pentru Direcția Generală de Informații, în mod obișnuit, pe 6 iunie erai în sărbătoare. Se rosteau discursuri, se organizau recepții și ceremonii în cinstea aparatului de spionaj al Cubei. Aspillaga dorea ca trădarea lui *să usture*.

S-a întâlnit cu iubita lui, Marta, într-un parc din centrul Bratislavei. Era într-o după-amiază de sâmbătă. Și ea venise din Cuba, numărându-se printre miile de cubanezi care lucrau temporar în fabricile cehești. Aidoma tuturor cubanezilor în situația ei, Marta fusese obligată să își depună pașaportul la reprezentanța guvernului cubanez din Praga. Aspillaga ar fi trebuit să o treacă ilegal dincolo de frontieră. Avea o mașină Mazda, pusă la dispoziție de guvern. Scosese roata de rezervă din portbagaj, făcuse o gaură de aerisire în podeaua mașinii și i-a spus să intre acolo.

În acea perioadă, Europa de Est era încă izolată etanș de restul continentului. Călătoriile între Est și Vest erau sever restricționate. Însă Bratislava se găsea la mică distanță de Viena, iar Aspillaga mai făcuse acea deplasare. Era bine cunoscut la graniță și avea pașaport diplomatic. Grănicerii i-au făcut semn să treacă.

La Viena, el și Marta au abandonat Mazda, au luat un taxi și s-au prezentat la porțile Ambasadei Statelor Unite. Era sâmbătă seara. Toți membrii personalului cu funcții superioare plecaseră acasă. Dar Aspillaga nu trebuia să facă un mare efort ca să atragă atenția soldaților de gardă la poarta ambasadei.

— Sunt ofițer operativ în serviciile cubaneze de spionaj. Sunt *comandante* de informații.¹